

PUPINO

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)
zo 16. júna 2005*

Vo veci C-105/03,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 35 EÚ, podaný rozhodnutím sudcu Tribunale di Firenze (Taliansko) povereného predbežným vyšetrovaním z 3. februára 2003 a doručený Súdnemu dvoru 5. marca 2003, ktorý súvisí s trestným konaním proti

Maria Pupino,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, R. Silva de Lapuerta a A. Borg Barthet, sudcovia N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues (spravodajca), P. Küris, E. Juhász, G. Arestis a M. Ilešič,

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

* Jazyk konania: taliančina.

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 26. októbra 2004,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- pani Pupino, v zastúpení: M. Guagliani a D. Tanzarella, avvocati,

- talianska vláda, v zastúpení: I. M. Braguglia, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci P. Gentili, avvocato dello Stato,

- grécka vláda, v zastúpení: A. Samoni-Rantou a K. Boskovits, splnomocnení zástupcovia,

- francúzska vláda, v zastúpení: R. Abraham, G. de Bergues, a C. Isidoro, splnomocnení zástupcovia,

- holandská vláda, v zastúpení: H. G. Sevenster a C. Wissels, splnomocnené zástupkyne,

- portugalská vláda, v zastúpení: L. Fernandes, splnomocnený zástupca,

- švédská vláda, v zastúpení: A. Kruse a K. Wistrand, splnomocnení zástupcovia,

- vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: R. Caudwell a E. O'Neill, splnomocnené zástupkyne, za právnej pomoci M. Hoskins, barrister,

- Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: M. Condou-Durande a L. Visaggio, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 11. novembra 2004,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka článkov 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutia Rady 2001/220/SVV z 15. marca 2001 o postavení obetí v trestnom

konaní (Ú. v. ES L 82, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 72, ďalej len „rámcové rozhodnutie“).

- 2 Tento návrh bol podaný v súvislosti s trestným konaním, ktoré sa vedie proti pani Pupino, učiteľke v materskej škôlke, ktorá je obvinená z ublíženia na zdraví spôsobeného deťom mladším ako päť rokov v čase, keď nastali skutkové okolnosti.

Právny rámec

Právo Európskej únie

Zmluva o Európskej únii

- 3 Podľa článku 34 ods. 2 EÚ v znení vyplývajúcom z Amsterdamskej zmluvy, ktorý je súčasťou hlavy VI Zmluvy, nazvanej „Ustanovenia o policajnej a súdnej spolupráci v trestných veciach“:

„Rada prijíma opatrenia a vhodnou formou a postupmi uvedenými v tejto hlave podporuje spoluprácu, čím prispieva k dosiahnutiu cieľov Únie. Na tento účel môže Rada z podnetu členského štátu alebo Komisie jednomyseľne:

...

- b) prijať rámcové rozhodnutia za účelom aproximácie zákonov a iných právnych predpisov členských štátov. Rámcové rozhodnutia sú záväzné pre členské štáty, pokiaľ ide o výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom voľba foriem a metód sa ponecháva na vnútroštátne orgány. Tieto rámcové rozhodnutia nemajú priamy účinok;

...“

4 Článok 35 EÚ stanovuje:

„1. Za podmienok stanovených v tomto článku má Súdny dvor právomoc vydať predbežné nálezy [rozhodnúť v prejudiciálnom konaní — *neoficiálny preklad*] o platnosti a výklade rámcových rozhodnutí a rozhodnutí, o výklade dohovorov vypracovaných podľa tejto hlavy a o platnosti výkladu opatrení na vykonanie rozhodnutí.

2. Každý členský štát môže vyhlásením v čase podpísania Amsterdamskej zmluvy alebo kedykoľvek neskôr uznať právomoc Súdneho dvora vydať predbežné nálezy

[rozhodnúť v prejudiciálnom konaní — *neoficiálny preklad*] tak, ako je stanovené v odseku 1.

3. Členský štát, ktorý urobí vyhlásenie podľa odseku 2 uvedie, že:

- a) každý súd tohto štátu, ktorého rozhodnutie nie je možné napadnúť opravnými prostriedkami vnútroštátneho práva, môže požiadať Súdny dvor o vydanie predbežného nálezu o [rozhodnutie o prejudiciálnej — *neoficiálny preklad*] otázke, pokiaľ považuje rozhodnutie o otázke platnosti alebo výkladu aktu uvedeného v odseku 1, ktorá vznikla počas konania pred súdom, za nutné pre vydanie rozsudku, alebo že

- b) každý súd tohto štátu môže požiadať Súdny dvor o vydanie predbežného nálezu [prejudiciálne rozhodnutie — *neoficiálny preklad*] vo veci, pokiaľ považuje rozhodnutie o otázke platnosti alebo výkladu aktu uvedeného v odseku 1, ktorá vznikla počas konania pred súdom, za nutné pre vydanie rozsudku.

...“

- 5 Z informácie o nadobudnutí účinnosti Amsterdamskej zmluvy uverejnenej v *Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev* z 1. mája 1999 (Ú. v. ES L 114, s. 56) vyplýva, že Talianska republika urobila vyhlásenie podľa článku 35 ods. 2 EÚ, ktorým uznala právomoc Súdneho dvora rozhodovať za podmienok ustanovených v článku 35 ods. 3 písm. b) EÚ.

Rámcové rozhodnutie

- 6 Podľa článku 2 rámcového rozhodnutia nazvaného „Úcta a uznanie“:

„1. Každý členský štát zabezpečí, aby obeť mali reálne a primerané postavenie v ich trestnoprávnom systéme. Nadalej bude vyvíjať všetko úsilie na zabezpečenie toho, aby sa s obeťami zaobchádzalo s náležitou úctou voči dôstojnosti jednotlivca počas konania a uzná práva a oprávnené nároky obetí so zvláštnym prihliadnutím na trestné konanie.

2. Každý členský štát zabezpečí, aby obeť, ktoré sú obzvlášť zraniteľné, mali prospech zo špecifického zaobchádzania najlepšie prispôbeného ich pomerom.“

- 7 Podľa článku 3 rámcového rozhodnutia nazvaného „Výsluchy a poskytnutie dôkazu“:

„Každý členský štát zaručí obeťiam možnosť, aby boli počas konania vypočuté a aby predložili dôkazy.

Každý členský štát prijme potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby jeho orgány vypočúvali obeť iba do miery nevyhnutnej vzhľadom na trestné konanie.“

- 8 Článok 8 rámcového rozhodnutia nazvaný „Právo na ochranu“ stanovuje vo svojom odseku 4:

„Každý členský štát zabezpečí, aby v prípade potreby ochrany obetí — najmä tých najzraniteľnejších — pred dôsledkami podania svedectva na verejnom pojednávaní boli na základe rozhodnutia prijatého súdom oprávnené vypovedať spôsobom, ktorý umožní splnenie tohto cieľa akýmikoľvek prostriedkami, ktoré sú v súlade s jeho základnými právnymi zásadami.“

- 9 Podľa článku 17 rámcového rozhodnutia každý členský štát zabezpečí účinnosť zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení, aby boli v súlade s článkami uvedenými v tomto rozhodnutí „do 22. marca 2002“.

Vnútroštátna právna úprava

- 10 Článok 392 talianskeho trestného poriadku (ďalej len „TTP“), ktorý je súčasťou hlavy V nazvanej „Predbežné vyšetrenie a predbežné pojednávanie“, stanovuje:

„1. V priebehu predbežného vyšetrenia môžu prokurátor a obvinený požiadať sudcu, aby prostredníctvom incidenčného konania:

- a) vykonal dôkaz výsluchom svedka, ak existuje závažný dôvod domnievať sa, že svedok nebude môcť byť vypočutý v priebehu pojednávania z dôvodu choroby alebo vážnej prekážky;
- b) vykonal dôkaz výsluchom svedka, ak pre konkrétne a zvláštne okolnosti existuje závažný dôvod domnievať sa, že svedok môže byť násilím, hrozbou alebo ponukou alebo príslubom poskytnutia peňažnej alebo inej výhody donútený nevyповedať alebo krivo vypovedať.

...

1 *bis*. V konaniach o trestných činoch upravených v článkoch 600 *bis*, 600 *ter*; 600 *quinquies*, 609 *bis*, 609 *ter*; 609 *quater*; 609 *quinquies a* 609 *octies* trestného zákona [týkajúcich sa sexuálnych trestných činov alebo trestných činov so sexuálnou motiváciou], prokurátor alebo obvinený môžu požiadať, aby sa prostredníctvom incidenčného konania vykonal dôkaz výsluchom svedkov mladších ako šesťnásť rokov aj mimo rámca prípadov upravených v odseku 1.

...“

11 Podľa článku 398 ods. 5 *bis* TTP:

„V prípade vyšetrovania trestných činov upravených v článkoch 600 *bis*, 600 *ter*, 600 *quinqüies*, 609 *bis*, 609 *ter*, 609 *quater*, 609 *quinqüies* a 609 *octies* trestného zákona, ak sú medzi osobami, s ktorými súvisí vyhľadávanie dôkazov, maloleté osoby mladšie ako šesťnásť rokov, sudca uznesením určí... miesto, čas a osobitný spôsob vykonania dôkazu, ak je to vhodné a nevyhnutné vzhľadom na pomery maloletého. Na tento účel sa môže výsluch uskutočniť na inom mieste ako na súde, v zariadeniach odbornej starostlivosti, alebo ak také zariadenie nie je, tak v mieste bydliska maloletého. Výpoveď musí byť vo svojej úplnosti zaznamenaná fonograficky alebo audiovizuálne. Ak nie sú k dispozícii nahrávacie zariadenia alebo odborný personál, sudca využije pomoc znalcov alebo odborných poradcov. Okrem toho je výpoveď zaznamenaná v súhrnej zápisnici. Prepis záznamov sa uskutoční iba na žiadosť účastníkov konania.“

Skutkový rámec a prejudiciálna otázka

- 12 Z uznesenia o začatí prejudiciálneho konania vyplýva, že v trestnom konaní začatom proti pani Pupino je táto obvinená na jednej strane zo spáchania v priebehu mesiacov január a február 2001 viacerých trestných činov „zneužitia disciplinárnych prostriedkov“ v zmysle článku 571 talianskeho trestného zákona (ďalej len „TZ“) na niektorých deťoch, ktoré v čase skutkových okolností boli mladšie ako päť rokov, najmä tým, že ich pravidelne bila, hrozila im, že im dá upokojujúce tabletky, prelepí ústa leukoplastom, a že im bránila ísť na toaletu. Na druhej strane je dotknutá osoba obvinená zo spáchania vo februári 2001 trestného činu „vážneho ublíženia na zdraví“ podľa článkov 582, 585 a 576 TZ, v spojení s článkom 61 bodmi 2 a 11 toho istého zákona, pretože jedno dieťa udrela, čím mu spôsobila mierne opuchnutie čela. Konanie začaté pred Tribunale di Firenze je v štádiu predbežného vyšetrovania.

- 13 Vnútroštátny sudca v tejto súvislosti poznamenáva, že podľa talianskeho práva sa trestné konanie skladá z dvoch odlišných častí. V priebehu prvej časti, teda predbežného vyšetrovania, prokurátor vyhladáva a zabezpečuje pod dohľadom sudcu povereného predbežným vyšetrovaním dôkazné prostriedky, na základe ktorých posúdi, či je potrebné zastaviť trestné stíhanie alebo navrhnúť, aby bol obvinený postavený pred príslušný trestný súd. V tomto prípade uvedený sudca prijme konečné rozhodnutie, ktorým sa vyhovie tomuto návrhu alebo ktorým sa zastaví trestné konanie po tom, ako prebehne pojednávanie *ad hoc*.
- 14 Prípadné rozhodnutie o tom, že obvinený bude postavený pred súd, predstavuje otvorenie druhej časti konania nazvanej konanie pred súdom, na ktorej sa sudca poverený predbežným vyšetrovaním nezúčastňuje. Konanie pred súdom v pravom slova zmysle začína touto časťou. Za normálnych okolností iba v priebehu tejto časti možno vykonávať dôkazy navrhnuté účastníkmi konania tak, aby sa rešpektovala zásada kontradiktórnosti. Vnútroštátny sudca poznamenáva, že iba v priebehu pojednávania v konaní pred súdom možno uznať dôkazné prostriedky predložené účastníkmi konania za dôkazy v technickom zmysle slova. Za týchto okolností sa musia dôkazné prostriedky získané prokurátorom počas predbežného vyšetrovania na účely rozhodnutia, či sa má podať obžaloba alebo zastaviť trestné stíhanie, kontradiktórne prejednať v priebehu konania v pravom zmysle slova, aby sa stali plnohodnotnými „dôkazmi“.
- 15 Uvedený sudca však podčiarkuje, že existujú výnimky z tohto pravidla, ktoré upravuje článok 392 TTP a ktoré umožňujú na základe rozhodnutia sudcu povereného predbežným vyšetrovaním skoršie vykonanie dôkazu v priebehu predbežného vyšetrovania prostredníctvom incidenčného konania o vykonaní dôkazu v predstihu tak, aby bola dodržaná zásada kontradiktórnosti. Takto vykonané dôkazné prostriedky majú rovnakú dôkaznú silu ako tie, ktoré sú vykonané v priebehu druhej časti konania. Článok 392 ods. 1 *bis* TTP upravuje možnosť použiť toto incidenčné konanie, ak je potrebné vypočuť obeť niektorých výslovne

vymedzených trestných činov (sexuálne trestné činy alebo trestné činy so sexuálnou motiváciou) mladšie ako šesťnásť rokov aj mimo rámca prípadov upravených v odseku 1 tohto článku. Článok 398 ods. 5 *bis* TTP okrem iného umožňuje, aby tento sudca vykonal dôkaz v prípade vyšetrovania trestných činov uvedených v článku 392 ods. 1 *bis* TTP osobitným spôsobom umožňujúcim ochranu dotknutých maloletých. Podľa vnútroštátneho sudcu tieto ďalšie výnimky majú za cieľ chrániť na jednej strane dôstojnosť, mravnosť a osobnosť svedka, ak je obeť maloletá, ako aj na druhej strane hodnovernosť dôkazu.

- 16 Vo veci samej prokurátor požiadal v auguste 2001 sudcu povereného predbežným vyšetrovaním, aby vykonal výsluch ôsmich detí, ktoré boli svedkami a obeťami trestných činov, z ktorých spáchania je obvinená pani Pupino, prostredníctvom incidenčného konania o vykonaní dôkazu v predstihu na základe článku 392 ods. 1 *bis* TTP preto, že s vykonaním dôkazu nemožno čakať až do začiatku kontradiktórneho pojednávania z dôvodu veľmi nízkeho veku svedkov a nevyhnutných zmien ich psychického stavu, ako aj prípadného psychologického potlačenia. Prokurátor tiež požiadal, aby bolo dokazovanie vykonané osobitným spôsobom upraveným v článku 398 ods. 5 *bis* TTP, podľa ktorého sa výsluch uskutoční v zariadení odbornej starostlivosti tak, aby bola chránená dôstojnosť, súkromie a vyrovnanosť dotknutých maloletých za prípadnej pomoci odborníkov v psychológii, a to z dôvodu chúlостivosti a závažnosti skutkov, ako aj ťažkosti spojenej s nízkym vekom obetí. Pani Pupino namietala proti tejto žiadosti tvrdením, že sa nezakladá na žiadnom z prípadov upravených v článku 392 ods. 1 a 1 *bis* TTP.

- 17 Podľa vnútroštátneho sudcu sa mala žiadosť prokurátora zamietnuť so zreteľom na predmetné vnútroštátne ustanovenia, keďže tie neupravujú ani použitie incidenčného konania o vykonaní dôkazu v predstihu, ani použitie osobitného spôsobu vykonania dôkazu vo vzťahu ku skutkom, akými sú skutky, za ktorých je sťahaná

obvinená, aj keď žiadne ustanovenie nebráni tomu, aby sa tieto ustanovenia týkali aj iných prípadov ako prípadov uvedených v článku 392 ods. 1 TTP, keď je obeťou maloletý. Viaceré trestné činy vylúčené z pôsobnosti článku 392 ods. 1 TTP by sa mohli zdať závažnejšie pre obeť, ako tie, ktoré sú upravené týmto ustanovením. Tento prípad nastal aj vo veci samej, keďže pani Pupino týrala deti mladšie ako päť rokov a vyvolala v nich psychické traumy.

- 18 Sudca poverený predbežným vyšetrovaním Tribunale di Firenze usúdil, že musí „bez ohľadu na to, či existuje alebo neexistuje priamy účinok právnej úpravy Spoločenstva“, „vykladať vnútroštátne právo vo svetle znenia a zmyslu ustanovení Spoločenstva“, a keďže má pochybnosti o zlučiteľnosti článkov 392 ods. 1 *bis* a 398 ods. 5 *bis* TTP s článkami 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutia, a vzhľadom na to, že tieto ustanovenia uvedeného poriadku sa obmedzujú výlučne na sexuálne trestné činy a trestné činy so sexuálnou motiváciou, v súvislosti s možnosťou danou sudcovi poverenému predbežným vyšetrovaním použiť jednak vykonanie dôkazu v predstihu a jednak osobitný spôsob získania a vykonania dôkazu rozhodol prerušiť konanie a požiadať Súdny dvor, aby sa vyslovil k pôsobnosti článkov 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutia.

O právomoci Súdneho dvora

- 19 Podľa článku 46 písm. b) EÚ sa ustanovenia zmlúv ES, ESUO a ESAE týkajúce sa právomoci Súdneho dvora a výkonu tejto právomoci, ku ktorým patrí článok 234 ES, vzťahujú na ustanovenia hlavy VI Zmluvy o Európskej únii podľa podmienok uvedených v článku 35 EÚ. Z uvedeného vyplýva, že postup upravený v článku 234

ES sa použije na prejudiciálnu právomoc Súdneho dvora podľa článku 35 EÚ podľa podmienok upravených v tomto ustanovení.

- 20 Ako je zdôraznené v bode 5 tohto rozsudku, Talianska republika uviedla vo vyhlásení, ktoré nadobudlo účinnosť 1. mája 1999 spolu s Amsterdamskou zmluvou, že uznáva právomoc Súdneho dvora rozhodovať o platnosti alebo výklade aktov uvedených v článku 35 EÚ podľa podmienok ustanovených v odseku 3 písm. b) tohto článku.
- 21 Čo sa týka aktov uvedených v článku 35 ods. 1 EÚ, odsek 3 písm. b) tohto ustanovenia stanovuje v znení, ktoré je zhodné so znením článku 234 prvého a druhého odseku ES, že „každý súd“ členského štátu môže „požiadať Súdny dvor o vydanie predbežného nálezu o [rozhodnutie o prejudiciálnej — *neoficiálny preklad*]“ otázke, ktorá vyplynula z konania pred vnútroštátnym súdom a ktorá sa týka „platnosti alebo výkladu“ týchto aktov, „pokiaľ považuje rozhodnutie o otázke za nutné pre vydanie rozsudku“.
- 22 Je preukázané, že jednak sudca poverený predbežným vyšetrovaním konajúci v trestnom konaní, akým je konanie začaté vo veci samej, vykonáva súdnu funkciu, takže sa má považovať za „súd členského štátu“ v zmysle článku 35 EÚ (pozri v tomto zmysle vo vzťahu k článku 234 ES rozsudky z 23. februára 1995, *Cacchiarelli a Stanghellini*, C-54/94 a C-74/94, Zb. s. I-391, a z 12. decembra 1996, X, C-74/95 a C-129/95, Zb. s. I-6609), a jednak, že rámcové rozhodnutie založené na článkoch 31 EÚ a 34 EÚ patrí k aktom uvedeným v článku 35 ods. 1 EÚ, o ktorých môže Súdny dvor rozhodovať v prejudiciálnom konaní.

- 23 Hoci Súdny dvor má v zásade právomoc odpovedať na položenú prejudiciálnu otázku, francúzska a talianska vláda vzniesli námietku neprípustnosti proti predloženému návrhu založenú na tom, že odpoveď Súdneho dvora nie je nutná pre riešenie sporu vo veci samej.
- 24 Francúzska vláda tvrdí, že vnútroštátny sudca sa snaží uplatniť niektoré ustanovenia rámcového rozhodnutia namiesto vnútroštátnej úpravy, pričom podľa samotného znenia článku 34 ods. 2 písm. b) EÚ rámcové rozhodnutia nemajú priamy účinok. Okrem toho, ako uvádza spomínaná vláda, podľa názoru samotného vnútroštátneho sudcu by výklad vnútroštátneho práva v súlade s rámcovým rozhodnutím nebol možný. Podľa judikatúry Súdneho dvora však zo zásady konformného výkladu nemôže vyplynúť ani výklad *contra legem*, ani zhoršenie postavenia jednotlivca v trestnom konaní iba na základe samotného rámcového rozhodnutia, k čomu by však došlo v konaní vo veci samej.
- 25 Talianska vláda uvádza, že rámcové rozhodnutie a smernica Spoločenstva predstavujú dva od seba veľmi líšiace sa pramene práva a že rámcové rozhodnutie nevyvoláva povinnosť pre vnútroštátneho sudcu konformne vykladať vnútroštátne právo tak, ako túto povinnosť Súdny dvor stanovil vo svojej judikatúre týkajúcej sa smerníc Spoločenstva.
- 26 Bez toho, aby výslovne spochybnili prípustnosť prejudiciálneho návrhu, švédka vláda a vláda Spojeného kráľovstva podporujú názor talianskej vlády a zdôrazňujú najmä medzivládnu povahu spolupráce členských štátov v rámci hlavy VI Zmluvy o Európskej únii.

- 27 Na záver holandská vláda poukazuje na obmedzenia povinnosti konformného výkladu a pýta sa, či vzhľadom na tieto obmedzenia sa môže táto povinnosť za predpokladu, že sa uplatňuje na rámcové rozhodnutia, uplatniť na vnútroštátne konanie.
- 28 Je potrebné uviesť, ako je to zdôraznené v bode 19 tohto rozsudku, že postup upravený v článku 234 ES sa použije na článok 35 EÚ podľa podmienok upravených v tomto ustanovení.
- 29 Rovnako ako článok 234 ES, aj článok 35 EÚ podriaďuje začatie prejudiciálneho konania na Súdnom dvore podmienke, že vnútroštátny súd „považuje rozhodnutie o otázke za nutné pre vydanie rozsudku“, takže judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa prípustnosti prejudiciálnych otázok položených podľa článku 234 ES je v zásade uplatniteľná aj na návrhy na začatie prejudiciálneho konania predložené Súdnemu dvoru podľa článku 35 EÚ.
- 30 Z uvedeného vyplýva, že predpoklad relevantnosti prejudiciálnych otázok položených vnútroštátnymi súdmi možno vyvrátiť len vo výnimočných prípadoch, keď je zjavné, že požadovaný výklad ustanovení práva Únie uvedený v otázkach nemá žiadnu súvislosť so skutočnosťou alebo predmetom vnútroštátneho konania, alebo ak je problém čisto hypotetickej povahy, alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré by mu umožnili užitočne odpovedať na položené otázky. S výnimkou týchto okolností Súdny dvor v podstate musí rozhodnúť o prejudiciálnych otázkach týkajúcich sa výkladu aktov uvedených

v článku 35 ods. 1 EÚ (pozri vo vzťahu k článku 234 ES najmä rozsudky zo 7. septembra 1999, Beck a Bergdorf, C-355/97, Zb. s. I-4977, bod 22, a zo 7. júna 2005, VEMW a i., C-17/03, Zb. s. I-4983, bod 34).

- 31 So zreteľom na argumentáciu uvedenú francúzskou, holandskou, talianskou, švédskou vládou a vládou Spojeného kráľovstva je potrebné preskúmať, ako to predpokladá vnútroštátny sudca a ako to tvrdia francúzska, grécka a portugalská vláda, ako aj Komisia, či sa povinnosť, ktorá prináleží vnútroštátnym orgánom, vykladať ich vnútroštátne právo v rámci možností vo svetle znenia a účelu smerníc Spoločenstva, uplatňuje s rovnakým účinkom a obmedzeniami aj na rámcové rozhodnutie prijaté na základe hlavy VI Zmluvy o Európskej únii.
- 32 V prípade kladnej odpovede treba overiť, či je zjavné, ako to poznamenali francúzska, talianska, švédka vláda a vláda Spojeného kráľovstva, že odpoveď na prejudiciálnu otázku nebude mať konkrétny dosah na riešenie vnútroštátneho sporu vzhľadom na obmedzenia vyplývajúce z povinnosti konformného výkladu.
- 33 V úvode je potrebné zdôrazniť, že znenie článku 34 ods. 2 písm. b) EÚ je úzko späté so znením článku 249 tretieho odseku ES. Článok 34 ods. 2 písm. b) EÚ priznáva rámcovým rozhodnutiam záväzný charakter, pretože „sú záväzné“ pre členské štáty, „pokiaľ ide o výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom voľba foriem a metód sa ponecháva na vnútroštátne orgány“.

- 34 Zo záväzného charakteru rámcových rozhodnutí vyjadreného rovnakým spôsobom ako v článku 249 treťom odseku ES vyplýva pre vnútroštátne orgány a najmä vnútroštátne súdy povinnosť konformného výkladu vnútroštátneho práva.
- 35 Tomuto záveru nebráni okolnosť, že právomoci Súdneho dvora sú podľa článku 35 EÚ menej rozsiahle vo vzťahu k hlave VI Zmluvy o Európskej únii ako podľa Zmluvy ES a že neexistuje kompletná sústava žalôb a konaní určených na zabezpečenie zákonnosti aktov inštitúcií v rámci predmetnej hlavy VI.
- 36 Nezávisle od stupňa integrácie upraveného Amsterdamskou zmluvou je totiž v procese vytvárania stále užšieho spoločenstva medzi národmi Európy v zmysle článku 1 druhého odseku EÚ pochopiteľné, že autori Zmluvy o Európskej únii považovali za užitočné upraviť v rámci hlavy VI tejto Zmluvy použitie súdnych prostriedkov majúcich podobný účinok ako tie, ktoré upravuje Zmluva ES, tak, aby užitočne prispeli k cieľom sledovaným Úniou.
- 37 Dôležitosť prejudiciálnej právomoci Súdneho dvora podľa článku 35 EÚ je potvrdená skutočnosťou, že podľa odseku 4 tohto článku je každý členský štát bez ohľadu na to, či urobil vyhlásenie podľa odseku 2 uvedeného článku alebo nie, oprávnený predkladať Súdnemu dvoru svoje vyjadrenia alebo písomné pripomienky v konaniach, keď návrhy na začatie konania boli podané podľa odseku 1 tohto ustanovenia.

- 38 Táto právomoc by stratila podstatnú časť svojho potrebného účinku, ak by sa jednotlivci nemohli odvolať na rámcové rozhodnutia na účely konformného výkladu vnútroštátneho práva pred súdmi členských štátov.
- 39 Na podporu svojho tvrdenia talianska vláda a vláda Spojeného kráľovstva uvádzajú, že na rozdiel od Zmluvy ES, Zmluva o Európskej únii neobsahuje povinnosť analogickú s povinnosťou upravenou v článku 10 ES, pričom práve na nej je čiastočne založená judikatúra Súdneho dvora odôvodňujúca povinnosť konformného výkladu vnútroštátneho práva vo vzťahu k právu Spoločenstva.
- 40 Toto tvrdenie nemožno prijať.
- 41 Článok 1 druhý a tretí odsek Zmluvy o Európskej únii uvádza, že táto Zmluva predstavuje novú etapu v procese utvárania čoraz užšieho spojenectva medzi národmi Európy a že cieľom Únie, ktorá je založená na Európskych spoločenstvách doplnených politikami a formami spolupráce stanovenými touto Zmluvou, je vytvárať vzťahy medzi členskými štátmi a ich národmi spôsobom, v ktorom sa prejavuje súdržnosť a solidarita.
- 42 Únia by mohla ťažko naplniť svoje poslanie, ak by zásada lojálnej spolupráce, z ktorej vyplýva najmä to, že členské štáty prijímú všetky potrebné opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy, aby zabezpečili plnenie záväzkov vyplývajúcich z práva Európskej únie, neplatila aj v rámci policajnej a súdnej spolupráce v trestných veciach, ktorá je

ako celok založená na spolupráci medzi členskými štátmi a inštitúciami, ako správne podčiarkuje aj generálna advokátka v bode 26 svojich návrhov.

- 43 So zreteľom na všetky vyššie uvedené úvahy je potrebné vyvodiť záver, že zásada konformného výkladu sa uplatní aj na rámcové rozhodnutia prijaté podľa hlavy VI Zmluvy o Európskej únii. Pri uplatňovaní vnútroštátneho práva ho má vnútroštátny súd vykladať v rámci možnosti vo svetle znenia a účelu rámcového rozhodnutia tak, aby sa dosiahol cieľ, ktorý toto rozhodnutie sleduje, a aby takto dosiahol súlad s článkom 34 ods. 2 písm. b) EÚ.
- 44 Je však potrebné zdôrazniť, že povinnosť vnútroštátneho sudcu odvolávať sa na obsah rámcového rozhodnutia pri výklade relevantných ustanovení vnútroštátneho práva je obmedzená všeobecnými právnymi zásadami, akými sú predovšetkým zásada právnej istoty a zákazu retroaktivity.
- 45 Tieto zásady bránia najmä tomu, aby z uvedenej povinnosti na základe rámcového rozhodnutia a nezávisle od zákona prijatého na jeho vykonanie vyplynulo určenie alebo priradenie trestnoprávnej zodpovednosti osôb, ktoré porušia jeho ustanovenia (pozri vo vzťahu k smerniciam Spoločenstva najmä rozsudky X, už citovaný, bod 24, a z 3. mája 2005, Berlusconi a i., C-387/02, C-391/02 a C-403/02, Zb. s. I-3565, bod 74).

- 46 Treba však zdôrazniť, že ustanovenia, ktoré sú predmetom tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania, sa netýkajú rozsahu trestnoprávnej zodpovednosti dotknutej osoby, ale priebehu konania a spôsobu vykonania dôkazu.
- 47 Povinnosť vnútroštátneho sudcu odvolávať sa na obsah rámcového rozhodnutia pri výklade relevantných ustanovení vnútroštátneho práva zaniká, ak nemôže vnútroštátne právo uplatniť tak, aby dosiahol výsledok zlučiteľný s cieľom tohto rámcového rozhodnutia. Inak povedané, zásada konformného výkladu nemôže slúžiť ako základ pre výklad *contra legem* vnútroštátneho práva. Táto zásada však vyžaduje, aby vnútroštátny súd prípadne zohľadnil vnútroštátne právo ako celok preto, aby posúdil, do akej miery toto právo možno uplatniť tak, že dosiahnutý výsledok nebude v rozpore s cieľom rámcového rozhodnutia.
- 48 Ako zdôrazňuje generálna advokátka v bode 40 svojich návrhov, nie je zjavné, že vo veci samej je výklad vnútroštátneho práva v súlade s rámcovým rozhodnutím nemožný. Prináleží vnútroštátnemu sudcovi overiť, či vo veci samej konformný výklad vnútroštátneho práva je možný.
- 49 Na prejudiciálnu otázku je preto potrebné odpovedať s touto výhradou.

O prejudiciálnej otázke

- 50 Vnútroštátny sudca sa svojou otázkou v podstate pýta, či sa majú články 2, 3 a článok 8 ods. 4 rámcového rozhodnutia vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd má mať možnosť povoliť malým deťom, ktoré ako tie vo veci samej tvrdia, že sú obeťami týrania, aby vypovedali spôsobom umožňujúcim zabezpečiť im primeranú ochranu mimo rámca verejného pojednávania na súde a pred jeho otvorením.
- 51 V súlade s článkom 3 rámcového rozhodnutia každý členský štát zaručí obetiam možnosť, aby boli počas konania vypočuté a aby predložili dôkazy, a prijme potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby jeho orgány vypočúvali obeť iba do miery nevyhnutnej vzhľadom na trestné konanie.
- 52 Článok 2 a článok 8 ods. 4 rámcového rozhodnutia zaväzujú každý členský štát, aby prijal opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa s obeťami zaobchádzalo s náležitou úctou voči dôstojnosti jednotlivca počas konania, aby obzvlášť zraniteľné obeť mali zabezpečený osobitný spôsob zaobchádzania zodpovedajúci ich pomerom a umožňujúci, ak je to potrebné, ochranu obetí, najmä obzvlášť zraniteľných pred dôsledkami podania svedectva na verejnom pojednávaní, aby boli na základe rozhodnutia prijatého súdom oprávnené vypovedať spôsobom, ktorý umožní splnenie tohto cieľa akýmikoľvek prostriedkami, ktoré sú v súlade s jeho základnými právnymi zásadami.
- 53 Rámcové rozhodnutie nevymedzuje pojem zraniteľnosti obeť v zmysle článku 2 ods. 2 a článku 8 ods. 4. Nezávisle od odpovede na otázku, či okolnosť, že obeťou

trestného činu je maloletý, stačí vo všeobecnosti nato, aby sa táto obeť považovala za obzvlášť zraniteľnú v zmysle rámcového rozhodnutia, nemožno spochybníť, že ak ako vo veci samej malé deti tvrdia, že boli týrané, navyše svojou učiteľkou, tieto deti možno takto označiť najmä vzhľadom na ich vek, ako aj povahu a následky trestného činu, ktorého tvrdia, že sú obeťami, tak, aby im bola priznaná osobitná ochrana vyžadovaná citovanými ustanoveniami rámcového rozhodnutia.

- 54 Žiadne z troch ustanovení rámcového rozhodnutia spomenutých vnútroštátnym sudcom neupravuje konkrétny spôsob vykonania cieľov, ktoré upravujú a ktoré pozostávajú najmä zo zabezpečenia obzvlášť zraniteľným obetiam „špecifického zaobchádzania najlepšie prispôbeného ich pomerom“, ako aj osobitných „podmienok výsluchu“ schopných zabezpečiť všetkým obetiam zaobchádzanie „s náležitou úctou voči dôstojnosti jednotlivca“, možnosť byť vypočutý, a „a aby predložili dôkazy“, ako aj aby „vypočúvali obeť iba do miery nevyhnutnej vzhľadom na trestné konanie“.
- 55 Podľa právnej úpravy spornej vo veci samej výsluch uskutočnený počas predbežného vyšetrovania by sa mal v zásade zopakovať na verejnom pojednávaní, aby sa stal plnohodnotným dôkazom. V určitých prípadoch je však dovolené uskutočniť tento výsluch iba raz v priebehu predbežného vyšetrovania tak, aby mal rovnakú dôkaznú silu, ale iným spôsobom ako v priebehu verejného pojednávania.
- 56 Za týchto okolností uskutočnenie cieľov sledovaných už citovanými ustanoveniami rámcového rozhodnutia vyžaduje, aby vnútroštátny súd mal možnosť v prípade

obzvlášť zraniteľných obetí použiť osobitné konanie, akým je incidenčné konanie o vykonaní dôkazu v predstihu ustanovenej právom členského štátu, ako aj ustanovený osobitný spôsob výsluchu, ak toto konanie je najlepšie prispôbené pomerom obetí tak, aby sa predišlo zániku dôkazných prostriedkov, znížila nevyhnutnosť opakovania vypočúvania a predišlo škodlivým následkom pre tieto obeť výsluchu na verejnom pojednávaní.

57 V tejto súvislosti treba upresniť, že podľa článku 8 ods. 4 rámcového rozhodnutia podmienky výsluchu musia byť v každom prípade v súlade so základnými právnymi zásadami predmetného členského štátu.

58 Okrem toho podľa článku 6 ods. 2 EÚ Únia rešpektuje základné ľudské práva, ktoré zaručuje Európsky dohovor na ochranu ľudských práv a základných slobôd, podpísaný v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „dohovor“) a ktoré vyplývajú z ústavných tradícií členských štátov ako základných princípov práva Spoločenstva.

59 Rámcové rozhodnutie sa má teda vykladať tak, aby boli rešpektované základné práva, v rámci ktorých treba zdôrazniť najmä právo na spravodlivé konanie pred súdom, ako je upravené v článku 6 dohovoru a vykladané Európskym súdom pre ľudské práva.

- 60 Prináleží vnútroštátnemu súdu ubezpečiť sa, že ak v tejto veci možno použiť incidenčné konanie o vykonaní dôkazu a výsluch osobitným spôsobom upraveným talianskym právom so zreteľom na povinnosť konformného výkladu vnútroštátneho práva, uplatnenie týchto opatrení nespôsobí, že trestné konanie proti pani Pupino posudzované ako celok bude nespravodlivé v zmysle článku 6 dohovoru, ako ho vyložil Európsky súd pre ľudské práva (pozri najmä rozsudky ESĽP z 20. decembra 2001, P. S. v Nemecko; z 2. júla 2002, S. N. v Švédsko, *Zbierka rozsudkov a rozhodnutí* 2002-V; z 13. februára 2004, Rachdad v Francúzsko, a rozhodnutie z 20. januára 2005, Accardi a i. v Taliansko, sťaž. č. 30598/02).
- 61 So zreteľom na všetky vyššie uvedené úvahy je potrebné odpovedať na položenú otázku tak, že články 2, 3 a článok 8 ods. 4 rámcového rozhodnutia sa majú vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd má mať možnosť povoliť malým deťom, ktoré ako tie vo veci samej tvrdia, že sú obeťami týrania, aby vypovedali spôsobom umožňujúcim zabezpečiť týmto deťom primeranú ochranu napríklad mimo rámca verejného pojednávania a pred jeho otvorením. Vnútroštátny súd musí zohľadniť všetky pravidlá vnútroštátneho práva a vykladať ich v rámci možností vo svetle znenia a účelu uvedeného rámcového rozhodnutia.

O trovách

- 62 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol a vyhlásil:

Články 2, 3 a článok 8 ods. 4 rámcového rozhodnutia Rady 2001/220/SVV z 15. marca 2001 o postavení obetí v trestnom konaní sa majú vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd má mať možnosť povoliť malým deťom, ktoré ako tie vo veci samej tvrdia, že sú obeťami týrania, aby vypovedali spôsobom umožňujúcim zabezpečiť týmto deťom primeranú ochranu napríklad mimo rámca verejného pojednávania a pred jeho otvorením.

Vnútroštátny súd musí zohľadniť všetky pravidlá vnútroštátneho práva a vykladať ich v rámci možností vo svetle znenia a účelu uvedeného rámcového rozhodnutia.

Podpisy